

Een partij met een plaatje en een praatje

Jan van Haasteren (1936, Schiedam) is bekend als striptekenaar. Ook is hij gerenommeerd tekenaar van legpuzzels. Hij heeft al 80 grote Jumbo puzzels op zijn naam staan.

Hij heeft ook schaakpuzzels getekend. Vorig jaar kwam de puzzel 'De schaakclub' uit, die Van Haasteren maakte ter ere van het 50-jarig bestaan van zijn schaakclub in Bergen (Noord-Holland). Deze is in speelgoedwinkels te koop. Deze ludieke legpuzzel geeft een kijkje in de wereld van de amateurschaaksport. De schakers zitten recht tegenover elkaar te piekeren hoe ze hun tegenstander mat kunnen zetten. Vol belangstelling volgen de toeschouwers met een bierkje in de hand de strijd. Zoals dat bij Van Haasteren meestal het geval is, zitten er heel veel grapjes in de tekening. Er zijn ook andere puzzels, met een ander thema, waarin Van Haasteren zijdelings het thema schaken laat voorkomen. Zo wordt bijvoorbeeld geschaakt in de puzzel 'Vang de muis' van een schoolklas en de puzzel 'Grand Café'. Jan van Haasteren is clubschaker en laat een kans om een partijtje te spelen natuurlijk niet aan zich voorbijgaan. In de jaren zeventig had

hij daarvoor een leuke methode. Hij kwam op het lumineuze idee om met schaakkameraad Jaap de Kreek om de beurt via de giro een gulden over te maken en daarbij een zet te noteren. Op die wijze speelden ze gratis correspondentieschaak. Daarna volgde een moderner communicatiemiddel. De zetten werden per fax doorgestuurd.

De partijen waren niet van topniveau; de beide schakers zijn pure hobbyspelers. Het aantal faxberichten dat werd verzonden oversteeg het aantal ratingpunten dat ze achter hun naam hadden. Op zeker moment tekende Van Haasteren een extraatje bij zijn schaakzet: hij tekende zichzelf als roepende stripfiguur die de zet riep in een tekstballonnetje. Hij had daarmee een originele manier gevonden om zijn zet door te geven. Jaap de Kreek wilde zijn schaakkameraad natuurlijk op gepaste wijze van repliek dienen. Hij verpakte

zijn zet steeds in een limerick, althans iets wat op een limerick leek (een echte, officiële limerick moet aan allerlei regels voldoen). Zo ging het een hele tijd door. Na vier maanden was de partij afgelopen. De strijd duurde 38 zetten en werd beslecht in het voordeel van de tekenaar. In 1998 besloten ze weer een partij via de fax te spelen met daarbij de afspraak dat ze er een getekende en geschreven partij van zouden maken. Bij elke zet een plaatje (Van Haasteren) en een praatje (De Kreek). Alles bij elkaar duurde deze 'plaatje-praatje-partij' maar liefst zestien maanden. De winnaar van de partij was ditmaal Jaap de Kreek, toevallig eveneens na 38 zetten. Het schaaktechnisch niveau? Ach, wat is niveau? Hobbyspelers hebben ook niveau, maar een ander dan topspelers, laten we het daar op houden. Jaap de Kreek zegt daarover met enige zelfspot: „Ach, op een besneeuwde kerstavond speelde ik ooit tegen grootmeester Donner. Dat wil zeggen, hij gaf simultaan, speelde wat met mij, kat en muis, liet me twee torens winnen en gaf mat. Thuis schaker?, vroeg hij. En daarmee zette hij me op de plek die me toekomt. Diep in de krochten van de onderbond.” De plaatje-praatje-partij tus-

sen Jan van Haasteren en Jaap de Kreek is dan ook geen partij die onderworpen moet worden aan een diepgaande analyse. Zomaar een potje voor de lol, waarbij het vooral ging om het plaatje en het praatje. De 'Motiefgroep Schaken', een vereniging van schaakverzamelaars in Nederland (ze verzamelen alles wat los en vast zit op het gebied van schaken, dus ook schaakestripverhalen), heeft onlangs een boekje uitgebracht van de partij. Alle zetten met de plaatjes en praatjes zijn hierin opgenomen; op elke pagina één zet. Wie interesse heeft in dit boekje, kan contact opnemen met Joris Leijten van de Motiefgroep, tel. 035-5337272, e-mail joris@joleijt.nl

Partijen van Alex Vinken uit 1947 opgedoken

Is er nog iets nieuws te melden over Alex Vinken? Want we schreven hier al zoveel over deze 20-voudige kampioen van Limburg. Jawel, er is materiaal uit 1947 opgedoken.

In het archief van de Limburgse schaakbond, dat we aan het uitpluizen zijn, troffen we tussen de oude, vergeelde papieren (die terug gaan naar de oprichting in 1927; er is verrassend veel bewaard gebleven) een aantal notatiebiljetten aan met partijen die gespeeld werden in het kader van het kampioenschap van Limburg in 1947. Daaronder ook partijen van Alex Vinken (Spekholzerheide, 1912-1983). Hij werd in 1947 kampioen, gevolgd door de Maastriichtenaren L. Lemmens en Th. Courtens.

Courtens - Vinken
ZIE DIAGRAM 1, na 36.Te1
36...Pf4

Hier waren waarschijnlijk nog betere zetten zoals 36...Tc3 en 36...Tb3, maar 36..Pf4 ziet er eveneens leuk uit.

37.Pe2 Pxb3
Zwart kan de pion gerust slaan
38.Kg2 Txe2

Zwart ruilt af naar een toreneindspel met een pion voorsprong. Wit heeft bovendien een dubbelpion. Zo'n eindspel is gewonnen voor zwart

39.Kxb3 Txe1 40.Txe1 Tc3 41.Te3
Txe3 42.fxe3
Nu de torens van het bord zijn, is het eindspel duidelijk gewonnen voor zwart

42...f6 43.e4 Kf7 44.f4 d5 45.e5 g5
wit geeft op (0-1)
Vinken - Triepels
ZIE DIAGRAM 2, na 35.axb5
De witte pionnen op de b- en de c-lijn zien er gevaarlijk uit, temeer omdat ze ondersteund worden door het paard en de toren. Zwart zou dat ge-

Diagram 1

vaar moeten onderkennen en met zijn toren op de achterste rij moeten blijven; 35...Td8 is nu de aangewezen zet. Hij verlaat echter de achterste rij en krijgt daar spijt van als haren op zijn hoofd

35...Th3 36.Kf2 Th2+ 37.Kg1 Tb2
38.c6!

Daar gaat de c-pion; zwart kan hem alleen nog maar afstoppen door de looper te offeren. Hierna is het eindspel voor wit uiteraard gewonnen, al moet hij het met geduld en zorgvuldig spelen

38...bxc6 39.bxc6 Lxc6 40.Txc6
Kf6 41.Pc4 Ta2 42.Tc7 Te2 43.Pd6
e4 44.f4 e5 45.Tf7+ Ke6 46.fxe5
Kxe5 47.Pxf5 Ta2 48.Ph4 e3
49.Te7+ Kf6 50.Txe3 Kg5 51.Te4
Tb2 52.Pf3+ Kg6 53.Pe1 Kf5

Diagram 2

54.Tf4+ Kg5 55.Pf3+ Kg6 56.Pe5+
Kg7 57.Tf2 Tb7 58.Kg2 Ta7 59.Kh3
Ta5 60.Tf5 Kh6 61.Pg4+ zwart
geeft op (1-0)

Diagram 3

Vinken - Lemmens
ZIE DIAGRAM 3, na 21...f6?
22.Lc4+! Kf8 23.Pc7!
Wit valt de toren op a8 aan. Gaat die toren weg, dan speelt wit zijn paard naar e6 en geeft dan schaak met tegelijkertijd een aanval op de toren
23...Ke7 24.Pxa8 Txa8 25.Ld5 b5
26.axb5 Lxb5 27.Lxb7 Ta2 28.Td2
Pb6 29.Ld5 Pxd5 30.exd5 f5 31.Kf2
zwart geeft op (1-0)

- Bovenstaand zijn alleen de slotfragmenten; hebt u belangstelling voor de volledige partijen, dan kunt u terecht bij uw briekschrijver Frank Clevers: tel. 046-4116519 of e-mail f.clevers@mgl.nl

- Voerendaal heeft in Den Bosch beslag gelegd op het Nederlands kampioenschap snelschaken voor clubteams. Het team bestond uit Levin, Orlov, Schebler en Sielecki.

- Op dinsdag 12 januari start een schaakcursus in 't Paradies, een ontmoetings- en dienstencentrum voor en door senioren aan het Munsterplein in Roermond. De cursus omvat tien lessen op dinsdagen van 10.00 tot 12.00 uur. Deelnemerkosten: €25,- inclusief lesmateriaal en een leuk welkomstgeschenk van de KNSB. Aanmelden kan bij 't Paradies, tel. 0475-470047.

De ongekroonde koningen (2)

Vandaag geven we een vervolg op het artikel van vorige maand over J. Wanten uit Maastricht, die in zijn beste jaren een van de betere spelers van Limburg was maar nooit kampioen werd omdat hij in het 'tijdperk Vinken' leefde.

Wanten was in zijn tijd 'n koning zonder kroon. Gekroond werd hij nooit, want Alex Vinken (Spekholzerheide, 1912-1983) heerste als een vorst en behaalde tijdens zijn 'regerperiode' twintig keer de Limburgse titel. Slechts af en toe ging iemand anders met de hoogste eer strijken. Enkele van die ongekroonde koningen, van wie we mooi materiaal hebben uit het kampioen-

schap van Limburg in 1947, laten we in een aantal afleveringen de revue passeren (J. van Kerkoerle, die we hier opvoeren, werd overigens wel eenmaal kampioen; in 1935)

Wit: Th. Courtens, Maastricht
Zwart: H. Dohr, Heerlen
ZIE DIAGRAM 1, na 28...Td8?
29.Le5! Zwart verliest een stuk
29...Te8 30.Txd5 (1-0)

Wit: Th. Courtens, Maastricht
Zwart: Cor Kuypers
ZIE DIAGRAM 2, na 11...Ld6-e7?
12.Lb4 c5 13.dxc5 o-o 14.o-o Le4
15.c6!
Definitief winnend, want hiermee wint wit een stuk
15...Lxb4 16.cxd7 Dxd7 17.Dxb4
Tfc8 18.Pbd4 Tc7 19.Dd2 g5
20.Txc7 Dxc7 21.Tc1 Dd6 22.Dc7
zwart geeft op (1-0)

Wit: Th. Courtens, Maastricht
Zwart: W. Smits, Steyl-Tegelen
ZIE DIAGRAM 3, na 12...b6?
Hiermee geeft zwart de dekking van de pion op c6 op. Wit maakt er meteen goed gebruik van en heeft binnen enkele zetten een gewonnen stelling
13.cxd5 exd5 14.Pxd5 Pxd5

15.Pxc6 Le6 16.Dxd5 Lxd5
17.Pxe7+ Kh7 18.Pxc8 Tbx8
En wit staat gewonnen.
19.Ld3+ f5 20.Txc8 Le4 21.Lxe4
zwart geeft op 1-0

Wit: J. Jaegers
Zwart: C. van Wageningen, Nuth
ZIE DIAGRAM 4
Wit maakt het fraai uit:
33.Dxc6+ Dd7
(slaan van de dame mag niet omdat het dan meteen mat is door Td8)
34.Txd7 gxh2+ 35.Kh1
en zwart geeft op omdat hij sowieso mat gaat (1-0)

Wit: L. Zanders, Heerlen
Zwart: J. van Kerkoerle
ZIE DIAGRAM 5, na 51.Kh4

51...Lxe6
Zwart versnelt zijn ondergang door alle stukken af te ruilen, waarna de witte koning de pion op h6 kan veroveren en vervolgens de g-pion niet meer tegen te houden is
52.Txe6+ Txe6 53.Pxe6 Kxe6
54.Kh5 Kf6 55.Kxh6 Kf7 56.g5 a5
57.Kh7 axb4 58.axb4 zwart geeft op. (1-0)

Diagram 1

Diagram 2

Diagram 3

Diagram 4

Diagram 5

De ongekroonde koningen (3)

In deel 3 van onze serie over de ongekroonde schaak-koningen van Limburg laten we partijmateriaal zien uit het kampioenschap van Limburg in 1947.

Wit: H. Dohr, Heerlen
 Zwart: W. Smits, Steyl-Tegelen
 ZIE DIAGRAM 1, de stelling na 25...f5
 26.Lxf5
 Wit offert een stuk tegen twee pionnen.
 26...gxf5 27.Pxf5 Kf8 28.Pd6 Dg7 29.Pxe8 Txe8 30.f4 Ld5 31.Dg3 Pg4 32.Txe8+ Kxe8 33.Te1+ Kf8 34.Dd3 Pxb2 35.Df5+ Lf7? 36.Dc8+ en zwart geeft op, want het is mat op de volgende zet (1-0)
 ● Wit: Leon Lemmens, Maastricht
 Zwart: H. Triepels, Schaesberg
 ZIE DIAGRAM 2, na 21...Kh8

22.Pf6! g5
 Het paard mag niet geslagen worden, want na 22...gxf6 23.Dxh6+ Kg8 24.exf6 is mat niet te voorkomen 23.Th4
 Weer een leuke zet; opnieuw mag het stuk niet geslagen worden; zou zwart de toren slaan, dan zou hij mat gaan: 23...gxh4 24.Dxh6+ Ph7 25.Dxh7 mat 23...Kg7 24.Txh6
 Nu offert wit een toren, die hij even later dubbel en dwars terugverdient 24...Kxh6 25.Pg8+ Kh7 26.Dxg5 Pg6 27.Pxe7 Pxe7
 Logisch dat wit de toren op e7 slaat; daar was zijn actie ook op gericht. In

plaats van de toren te slaan had hij met 27.Pf6+ de inleiding tot mat kunnen geven, maar dat is niet eenvoudig te zien voor een hobbyspeler 28.Dxe7
 en wit staat gewonnen; de rest van de partij is dan ook een formaliteit 28...Df3 29.Td4 Df5 30.Tf4 Dg6 31.Txf7+ Kg8 32.Tf6 Db1+ 33.Kg2 De4+ 34.Kh3 Dh7+ 35.Dxh7+ Kxh7 36.Txe6 Kg8 37.Te7 Tc8 38.f4 Kf8 39.Th7 Kg8 40.Td7 a4 41.f5 c6 42.e6 b5 43.c5 b4 44.f6 b3 45.axb3 axb3 46.e7 zwart geeft op (1-0)
 ● Wit: Leon Lemmens, Maastricht
 Zwart: G. van Megen, Arcen
 ZIE DIAGRAM 3, na 24...Lxg2 25.Lxe6+ fxe6 26.Txc7+ Kxc7 27.Dxe5+ opgegeven (1-0)
 ● Wit: Hein Meddeler, Heerlerhei-

de. Zwart: J. van Kerkoerle
 ZIE DIAGRAM 4, na 20.Txe6 20...Lxh2+ (leuke zet; nog sterker was 20...Lf4) 21.Dxh2 Dxc4 22.De5 dxc3 23.b3 Dc5 24.Td6 Pf6 25.De6+ Kh8 26.Le3 Dc7 27.Td4 Pg4 28.Td7
 (Een blunder. Wit staat er weliswaar minder voor, maar had met bijvoorbeeld 28.Lf4 nog aardig tegenspel kunnen bieden. Na de blunder is het afgelopen. Voor zwart is het nu een koud kunstje om het af te maken)
 28...Dh2+ 29.Kf1 Pxe3+ 30.Dxe3 Dh1+ 31.Ke2 Dxa1 32.Dd4 Tg8 0-1
 ● Wit: H. Triepels, Schaesberg
 Zwart: H. Dizey, Maastricht
 ZIE DIAGRAM 5, na 47...Pb8 48.Lc5!
 Wit stond al gewonnen, maar moest natuurlijk bezien hoe het karwei afge-

maakt moest worden. Dat doet hij met deze zet. De aangevallen toren rest niet veel anders dan naar a6 of a8 te gaan, hij kiest voor a6 48...Ta6 49.Tb7
 Nu de toren weg is van het veld a7, kan de witte toren naar b7. De loper is nu ten dode opgeschreven; voor zwart is geen redding meer mogelijk 49...Pxc6 (49...Txc6 50.Pe5+)
 50.Txc7+ Ke8 51.Ph4 zwart geeft op (1-0)

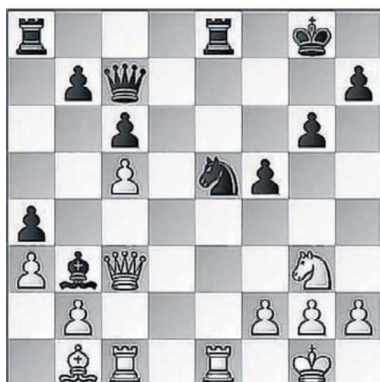

DIAGRAM 1

DIAGRAM 2

DIAGRAM 3

DIAGRAM 4

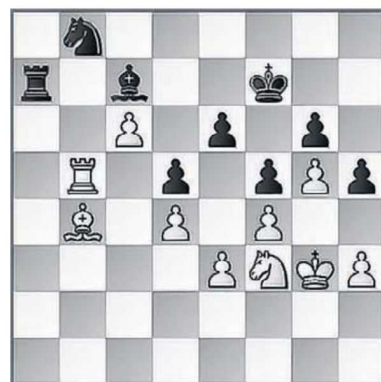

DIAGRAM 5

Jan Timman, meester in techniek

SV Voerendaal mocht vorig seizoen, toen de club in de Meesterklasse uitkwam, vele nationale toppers als tegenstanders begroeten onder wie bijvoorbeeld Anish Giri.

In de speelzaal van café-zalen-centrum Keulen in Klimmen konden vele schaakliefhebbers aangetroffen worden die de verrichtingen van dit wonderkind wilden aanschouwen. Giri en tegenstander Daniel Hausrath stelden de *kiebitzers* niet teleur.

Met een prachtige slotcombinatie en een oogstrelende eindstelling werd de toegestroomde massa op haar wenken bediend (deze partij hebben we u hier laten zien). SV Voerendaal degradeerde naar de eerste klasse van de KNSB-competitie, maar ook in die klasse spelen schakers van topniveau.

Op 9 januari neemt SV Voerendaal het op tegen Wageningen. Deze vereniging wordt al enkele jaren getraind door IM Yochanan Afek en niemand minder dan grootmeester Jan Timman. De laatste drie jaar is Jan Timman naast trainer ook speler van Wageningen. Voerendaal verheugt er zich al op om het icoon van het Nederlandse schaken in Klimmen te mogen ontvangen.

In 1982 stond Timman op de tweede plaats op de wereldranglijst, achter Anatoli Karpov. In de jaren tachtig won hij een aantal zeer sterk bezette grootmeestertoernooien, waaronder in Nederland het IBM-toernooi te Amsterdam (1981), het Hoogovenstoernooi in Wijk aan Zee (1981, 1985), het Interpolistoernooi in Tilburg (1987), het Euwe memorial toernooi in Amsterdam (1989) en het WorldCup toernooi in Rotterdam (1989). Andere grote successen waren er met toernooiwinsten in Las Palmas (1981), Mar del Plata (1982), Bugojno (1984) en Sarajevo (1984). In Spanje won hij het belangrijke toernooi in Linares (1988).

Een bijzonder resultaat behaalde Timman in een knock-out rapid-toernooi in 1991. Timman bereikte de finale, waarin Kasparov voor hem te sterk was. Hij scoorde een TPR van rond de 2950. Tegenwoordig staat Jan Timman, onlangs 58 jaar geworden, nog steeds zijn mannetje.

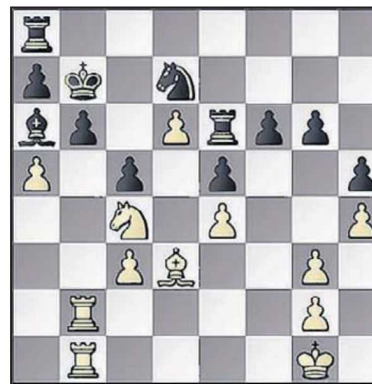

Diagram 1

U ziet in **DIAGRAM 1** de stelling na **27.Tdb1** uit de partij Timman (2588) - Howell (2624), Inventi GM Antwerp, 25-09-2009. Timman oefent een onaangename druk uit op b6. Met het subtiel **27...Kc6!** kon zwart minimaal gelijk spel houden. Howell vertrouwt echter op het kwaliteitsoffer, maar onderschat de sublieme techniek van Timman.
27...Lxc4?! 28.Lxc4 Txd6 29.Ld5+ Txd5 30.exd5 Kc7 31.Ta1 Te8 32.axb6+ axb6 33.Ta7+ Kd6 34.Kf2 e4 (ZIE DIAGRAM 2)
Howell brengt zijn vrijpion naar voren en staat op het punt om zijn paard via e5 te activeren. Timman wikkelt af naar een kansrijk toren-

eindspel
35.Txd7+ Kxd7 36.Txb6 Te5 37.Txf6 Txd5 38.Txg6 Td3 39.g4!
Dit kenmerkt de eindspelvirtuoos. Passiviteit is funest in een toren-eindspel. Timman toont op grootmeesterlijke wijze aan waar 'de lamp brandt'
39.... hxg4 40.Txg4 e3+ 41.Ke2 Txc3 Materieel gezien staat het gelijk, maar bij schaken spelen ook andere factoren een rol. Zo staat de witte koning als blokkadeur van de vrijpion op e3 veel gunstiger geposteerd. De zwarte koning wordt door de witte toren van de koningsvleugel afgesneden. Verder zijn de witte pionnen mobieler dan de zwarte pionnen
42.h5 Ta3 43.h6 Ta1 44.g3!

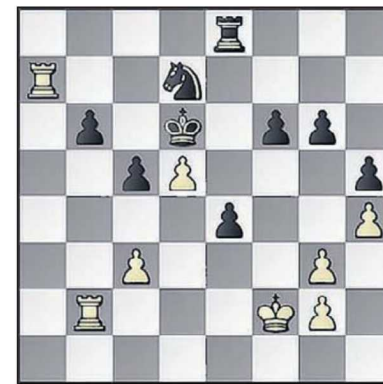

Diagram 2

De snoodaard smooit elke vorm van tegenspel in de kiem. Het geplande
44...Th1 wordt nu beantwoord met **45.Th4!**
44...Ta8 45.Kxe3 Ke6 46.Tg6+ Kf7 47.Tg7+
De zwarte koning wordt nog verder in het nauw gedreven
47...Kf8 48.g4 Tc8 49.Kd3 c4+ 50.Kc3 Tc6 51.g5 Tc5 52.Ta7 Txg5 53.Ta8+ (1-0)

SV Voerendaal hoopt heimelijk dat Jan Timman zijn fans weer laat genieten van het edele spel, maar... de punten in Klimmen achterlaat.

Artikel met dank aan Tom Bus